

ПЕДАГОГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ: СИНЕРГІЯ НАУКИ І ОСВІТИ

Досвід співпраці управління Державної служби якості освіти в Сумській області, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7206>

РЯБУХА

Алла Петрівна

*начальник управління
Державної служби якості
освіти у Сумській області,
Управління Державної
служби якості освіти
у Сумській області,
м. Суми, Україна*

СЕМЕНОГ

Олена Миколаївна

*доктор педагогічних наук,
професор, керівник Центру
освітньо-наукового
партнерства і мережевої
взаємодії Сумського державно-
го педагогічного університету
імені А.С.Макаренка,
м. Суми, Україна*

ВОВК

Мирослава Петрівна

*доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент НАПН
України, завідувач відділу змісту і
технологій педагогічної освіти
Інституту педагогічної
освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна Національної
академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна*

Анотація. Стаття присвячена аналізу досвіду педагогічного партнерства між Управлінням Державної служби якості освіти у Сумській області, Сумським державним педагогічним університетом імені А.С.Макаренка та Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Розглянуто спільні освітні проекти, спрямовані на професійний розвиток учителів в умовах воєнних викликів. Акцентовано на формуванні національної ідентичності, громадянської позиції та ключових компетентностей майбутніх педагогів через синергію науки й освітньої практики. Висвітлено напрями співпраці: науково-методичний, дослідницько-інноваційний, науково-організаційний, просвітницький та інформаційно-ресурсний. Описано результати моніторингових досліджень, впровадження педагогічної інтернатури, організацію професійних заходів і конкурсів, які сприяють підвищенню якості освіти.

Ключові слова: педагогічне партнерство; професійний розвиток учителів; воєнні реалії; науково-освітня

співпраця; якість освіти; Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Управління Державної служби якості освіти у Сумській області.

В умовах повномасштабної війни російської федерації проти України особливої ваги набуває соціокультурна місія вчителя. Сьогодні педагог — це не лише носій і ретранслятор національної культури, професійних знань, а й особистість, котра власним життєвим і професійним прикладом формує учня як українськомовну особистість із розвиненою громадянською позицією, національною ідентичністю й самосвідомістю. Значущість місії посилюється й в умовах культурно-інформаційної війни, спричиненою збройною агресією РФ на території України.

На переконання науковців, «на вищу педагогічну освіту в Україні покладається особлива відповідальність: зберегти ідентифікаційну належність молоді до свого народу й держави, ..., виховати відданість своєму народові, непримиримість до морального й фізичного насилля над людиною, здатність до саморозвитку й самореалізації в різних сферах діяльності, а також сформувати вміння створювати умови для безпечного життя й мирного співіснування в суспільстві, долати життєві перешкоди й рухатися до перемоги над злом і несправедливістю» (Бойчук та ін., 2022).

У сфері неперервної педагогічної освіти України актуалізується проблема професійного розвитку і кар'єрного поступу вчителя, зумовлена необхідністю упровадження Професійного стандарту вчителя, педагогічної інтернатури, сертифікації, гнучкої системи навчання впродовж життя. Стратегічним пріоритетом є використання ресурсів формальної, неформальної та інформальної освіти для підготовки адаптивних, фахово компетентних, психологічно стійких педагогів, здатних до інноваційної та культуротворчої діяльності в умовах суспільних викликів.

Підтримуємо думку Лілії Михайлівни Гриневич, висловлену під час Серпневої наради 21 серпня 2025 р. про те, що модель професійного зростання вчителя потребує трансформації: вертикальний вектор професійного сходження має поєднуватися із горизонтальним. Ідеться про набуття педагогом нових ролей — кар'єрного радника, творця навчальних програм, наставника молодих учителів — із відповідним забезпеченням фінансового добробуту. На переконання менеджерки освіти, основними чинниками такої трансформації є професійна підтримка на рівні закладу освіти, керівника та колег, розвиток

професійних колективів за принципом «рівний — рівному», а також активна взаємодія з громадою та педагогічною спільнотою (МОН України, 2025).

Ідея взаємодії, педагогічного партнерства в умовах війни і трансформацій в освіті — вагомий чинник професійного розвитку педагогів, науковців. Педагогічне партнерство уможливує професійний поступ через дисемінацію кращих освітніх практик, інноваційного методичного досвіду, сприяє оперативному реагуванню на виклики військового стану, проектуванню гнучких управлінських рішень для організації формального і неформального навчання педагогів. Методологія партнерської взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України із закладами освіти України, громадськими організаціями, державними освітніми, культурними установами ґрунтується на діяльнісному і системному підходах й передбачає організацію мережевої взаємодії як спільної діяльності інституцій-партнерів для створення синергетичного ефекту педагогічного партнерства (Лук'янова, Лянной та ін., 2023). Це дає змогу розробляти, апробувати і пропонувати інноваційні моделі змісту освіти, форми співпраці. В основу такої взаємодії покладено горизонтальний тип взаємовідносин у сфері освітньої, експертної, консультативної діяльності із залученням різних суб'єктів співпраці для забезпечення умов для професійного розвитку всіх суб'єктів інтеграції.

Серед партнерів, залучених до мережевої взаємодії, [відділ змісту і методів педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України](#) (далі — ІПООД), [Центр науково-освітнього партнерства та мережевої взаємодії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка](#) (далі — СумДПУ) та управління [Державної служби якості освіти у Сумській області](#) (далі — управління Служби). Методологія науково-освітнього партнерства та мережевої взаємодії інституцій відповідає Цілі 4. Якісна освіта «Цілей сталого розвитку 2030», що спрямована на забезпечення справедливої якісної освіти та можливостей навчання упродовж життя (Президент України, 2019).

Відповідно до Договору про співпрацю між інституціями предметом взаємодії є організація та проведення спільних науково-освітніх заходів,

залучення наукових, науково-педагогічних працівників до досліджень із забезпечення якості освіти; трансфер інноваційного науково-методичного продукту, створеного в інституціях-партнерах, в соціально-економічну сферу регіону та країни.

Аналіз останніх досліджень. У сучасному науковому дискурсі проблема конструктивного досвіду педагогічного партнерства у сфері освіти актуалізується у працях В. Кременя (2023), О. Топузова (2021) та ін. За О. Топузовим, освітнє партнерство — це «добровільна спільна діяльність суб'єктів для досягнення освітніх і соціальних цілей через створення оптимальних умов їх реалізації» (Топузов, 2021, с. 12).

Досвід партнерства Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, ЗВО України в умовах воєнних реалій висвітлено в публікаціях О. Семенов, М. Вовк (2021, 2022), Л. Лук'янової, Ю. Ляного, О. Семенов, М. Вовк (2023). Водночас виникла необхідність узагальнення конструктивного досвіду педагогічного партнерства у професійному розвитку вчителів через синергію взаємодії «наукова установа — університет — Державна служба якості освіти України».

Мета статті — презентувати цінні практики педагогічного партнерства Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Управління Державної служби якості освіти України у Сумській області, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Партнерство спрямоване на забезпечення гнучкості, альтернативності форматів професійного розвитку педагогів в умовах воєнного часу за такими напрямками: науково-методичний, дослідницько-інноваційний, науково-організаційний, просвітницький, інформаційно-ресурсний.

Виклад основного матеріалу. За ініціативи директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, академіка НАПН України Лариси Лук'янової у листопаді 2022 р. створено «Об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія». До складу об'єднання увійшли Інститут і 9 закладів вищої педагогічної освіти, університети із різних регіонів України: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Сумський державний педагогічний універси-

тет імені А.С.Макаренка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Харківський національний педагогічний університет імені В.Н.Каразіна, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка.

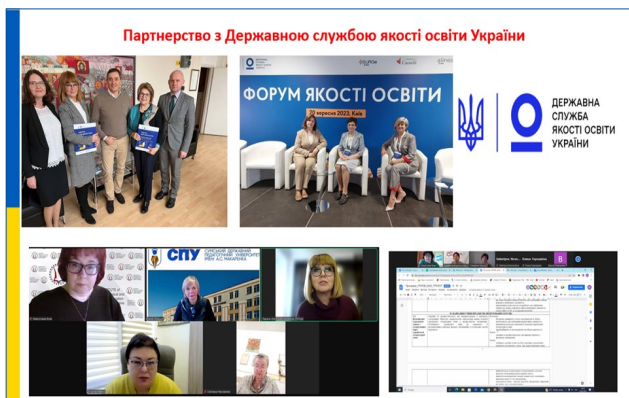
Ключові напрями діяльності партнерів — дослідження змісту фахової і психолого-педагогічної підготовки вчителя; організація та моніторинг якості педагогічної практики; проведення онлайн-лекторію за участю та очільництвом провідних зарубіжних і українських науковців та педагогів. Заходи «Педагогічної синергії» присвячені психолого-педагогічній і практичній підготовці вчителя, організації педагогічної інтернатури та інклюзивній складовій у педагогічній діяльності. За результатами заходів і моніторингових досліджень укладено аналітичні матеріали з удосконалення практики, а також довідникові видання з інновацій у психолого-педагогічній підготовці та формуванні професійних компетентностей (IPOOD hab, 2025).

3 2022 р. у співпраці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з Державною службою якості освіти України, Управлінням служби у Сумській області, Центром освітньо-наукового партнерства і мережевої взаємодії та Ресурсним центром професій-

ного розвитку вчителів української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» сформувалася синергія науки й освітньої практики. Така співпраця спрямована на реагування на виклики професійного розвитку вчителів, викладачів, науковців.

На переконання керівника Управління Державної служби якості освіти у Сумській області Алли Рябухи, «мережева взаємодія між установами є важливим інструментом для створення умов, що сприяють професійному розвитку педагогічних працівників та забезпеченню якості освіти. Спільна робота дає змогу ефективно поєднувати науково-методичні підходи та практичний досвід, спрямовуючи наші зусилля на досягнення високих стандартів у галузі освіти» (Державна служба якості освіти України, 2025).

9 січня 2025 р. відбувся захід «Науково-освітнє партнерство і мережева взаємодія в умовах війни» за участю Лариси Лук'янової та Мирослави Вовк (ІПООД), Алли Рябухи, Світлани Ніколаєнко (Управління Державної служби якості освіти у Сумській області), Олени Семенов (СумДПУ). Учасники обговорили результати мережевої взаємодії за науково-методичним, науково-організаційним, інформаційно-ресурсним і просвітницьким напрямками та окреслили перспективи співпраці на 2025–2029 рр., зокрема проекти із забезпечення якості освіти дорослих і розвитку ключових компетентностей педагогів (Державна служба якості освіти України, 2025).

Основні напрями мережевої взаємодії інституцій-партнерів охоплюють:

- **науково-методичний напрям** — підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів за результатами моніторингу освітніх потреб науково-педагогічних працівників, педагогів та здобувачів вищої освіти; вдосконалення освітніх компонен-

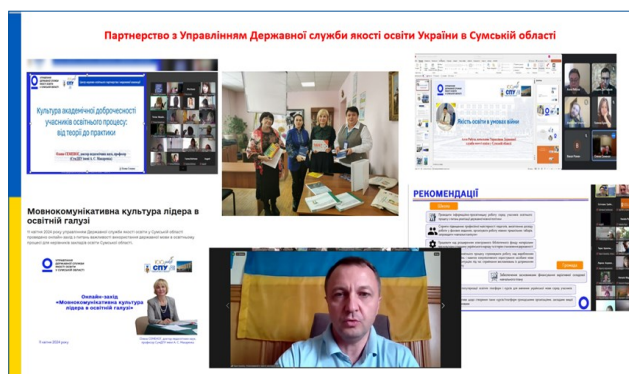
тів освітньо-професійних і освітньо-наукових програм у змішаному та дистанційному форматі;

- **дослідницько-інноваційний напрям** — розроблення й апробація нових освітніх методик, спрямованих на розвиток ключових (трансверсальних) компетентностей;

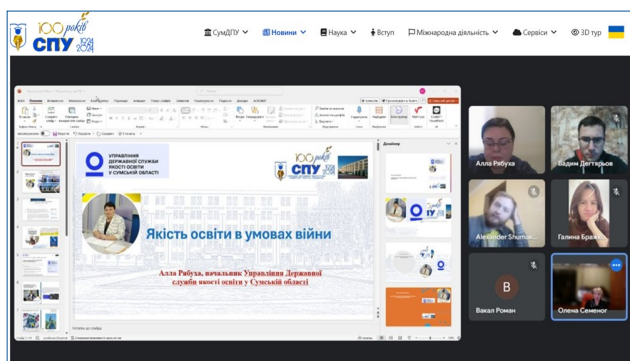
- **науково-організаційний напрям** — координація та супровід спільних науково-освітніх проєктів;

- **просвітницький напрям** — організація гостьових лекцій провідних фахівців та науковців з актуальних питань професійного розвитку;

- **інформаційно-ресурсний напрям** — підготовка і поширення інформаційних матеріалів, аналітичних довідників, створення ресурсів для підтримки безперервного професійного розвитку педагогів (Семенов, 2025).

У межах **науково-методичного напрямку** у 2023–2024 рр. у рамках інформаційної кампанії «Тиждень якості освіти» начальник Управління Державної служби якості освіти у Сумській області Алла Рябуха провела цикл гостьових занять для аспірантів першого року навчання різних освітньо-наукових програм СумДПУ та ІПООД. Зокрема, 18 листопада 2024 р. пані Алла провела гостьове заняття з дисципліни «Етика наукового пошуку» (викладач — професор Олена Семенов) для аспірантів СумДПУ. Під час зустрічі учасники обговорили результати Форуму якості освіти — 2024, присвяченого Всесвітньому дню якості, з фокусом на резильєнтність системи освіти України. Ключові теми охоплювали подолання освітніх втрат за результатами II етапу загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти, проведеного Державною службою якості освіти України; освітні виклики та пропозиції щодо їх подолання; адаптацію освітніх програм і забезпечення безперервного професійного розвитку педагогів (Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2024b).

Відповідно до **дослідницько-інноваційного напрямку** інституції-партнери провели спільні дослідження з проблем особистісно-професійного розвитку вчителя, практичної підготовки майбутніх фахівців з урахуванням викликів воєнного стану та повоєнного відновлення країни, її інтеграції в європейський простір. Серед напрямів співпраці — заходи з виробничої педагогічної практики для здобувачів вищої освіти. Фахівці інституцій-партнерів «Об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія» розробили проект Положення про практичну підготовку майбутніх педагогів у закладах вищої освіти України в умовах військового стану, схарактеризували сучасні підходи до проведення практики з урахуванням психолого-педагогічної підготовки на бакалаврському, магістерському і докторському освітніх рівнях у закладах вищої педагогічної освіти; запропонували рекомендації щодо вдосконалення організаційних засад проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти (Лук'янова, Вовк та ін., 2023; Semenog, 2024).

Відповідно до **науково-організаційного напрямку** розроблено та апробовано тренінгові програми з розвитку культури академічної доброчесності, мовнокомунікативної компетентності науково-педагогічних та педагогічних працівників в умовах неформальної освіти в межах співпраці із закладами освіти Сумської області, Управління Державної служби якості освіти в Сумській області, закладами освіти інших регіонів країни та закордону.

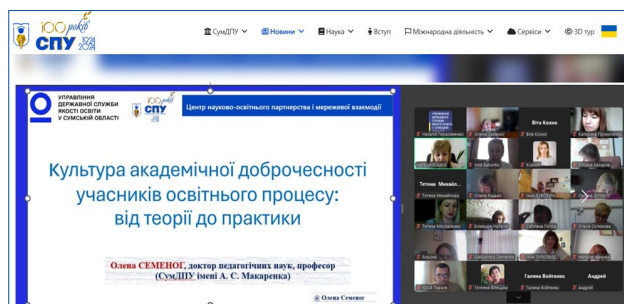
1 квітня 2024 р. Управління Державної служби якості освіти у Сумській області проведено онлайн-захід, присвячений використанню державної мови в освітньому процесі, для керівників закладів освіти Сумської області. Алла Рябуха, начальник Управління, наголосила, що з початком повномасштабної війни росії проти України мова стала потужним інструментом єднання та символом сили народу. Результати анкетувань та спостережень, проведених Державною службою

якості освіти, свідчать про зростання популярності української мови серед населення. Головною спікеркою заходу була професор Олена Семенов, яка акцентувала на важливості мовнокомунікативної культури керівників закладів освіти (Управління ДСЯО у Сумській області, 2024). Учасники обговорили:

- дотримання вимог законодавства про освіту, зокрема щодо навчання та спілкування українською мовою;
- мотивацію до підвищення рівня володіння українською мовою;
- створення сприятливого українськомовного середовища в закладах освіти;
- популяризацію освітніх платформ і курсів для вивчення української мови;
- результати моніторингових досліджень щодо функціонування української мови в закладах освіти.

У заході взяли участь близько 300 керівників закладів освіти Сумської області, а також керівники й консультанти центрів професійного розвитку педагогічних працівників (Державна служба якості освіти України, 2024).

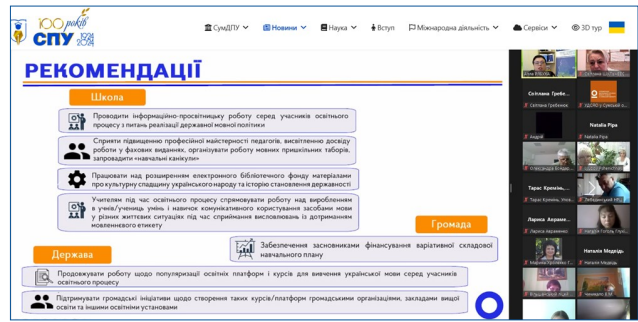
Відповідно до науково-організаційного напрямку з 16 по 20 червня 2025 р. на базі СумДПУ проведено навчання педагогічних працівників Сумської області за освітньою програмою підвищення кваліфікації «Підготовка експертів до проведення інституційного аудиту в закладах загальної середньої освіти». Програму розробили фахівці Управління Державної служби якості освіти у Сумській області спільно із Центром науково-освітнього партнерства та мережевої взаємодії СумДПУ.

Під час навчання учасники опрацювали комплекс нормативно-правових документів, що регламентують системи забезпечення якості освіти, методик оцінювання освітніх і управлінських процесів під час інституційного аудиту, ознайомилися із психологічними аспектами й етичними нормами діяльності експерта, виконали низку практичних та підсумкових завдань,

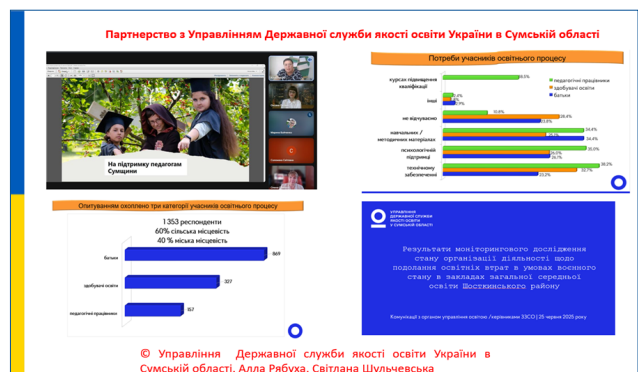
отримали професійні поради, поділилися досвідом проведення інституційних аудитів. За результатами навчання педагога м. Суми та Сумської області отримали сертифікати, що підтверджують набутий досвід, загальні та професійні компетентності для проведення інституційного аудиту в закладах загальної середньої освіти (Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2025b).

Відповідно до **просвітницького напрямку** 7 серпня 2024 р. відбувся онлайн-захід «Забезпечення функціонування державної мови в закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 н.р. (Сумська область): результати другого циклу загальнодержавного моніторингу». Ініціатори, організатори і спікери важливого заходу — Управління Державної служби якості освіти у Сумській області та Секретаріат Уповноваженого із захисту державної мови. Начальник Управління Алла Рябуха представила ґрунтовний аналіз результатів II циклу моніторингу, проведеного з 25 квітня по 10 травня 2024 р. в освітньому процесі в ЗЗСО Сумщини. У доповіді було висвітлено: тенденції щодо забезпечення функціонування державної мови в закладах загальної середньої освіти Сумщини; чинники, що впливають на мову спілкування учнів, учителів і батьків. У заході взяли участь Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремінь, секретар Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій Наталія Піпа, заступник Голови Державної служби якості освіти України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Іван Юрійчук, представник Уповноваженого із захисту державної мови Вікторія Вітер, представники закладів вищої освіти Сумщини, голови територіальних громад області, керівники органів управління освітою, центрів професійного розвитку педагогічних працівників, директори та заступники директорів закладів загальної середньої, позашкільної, професійної та фахової передвищої освіти. Захід об'єднав понад 270 учасників. Відбулося активне обговорення презентаційних матеріалів. До дискусії долучилися перший проректор СумДПУ Любов Пшенична та професор Олена Семенов. Вони окреслили проблемні питання моніторингу та представили системну роботу університету із закладами загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та фахової передвищої освіти, а також з Управлінням Державної служби якості освіти у Сумській області. Серед ключових проєктів, реалізованих навіть у

воєнних умовах: гранти з медіаграмотності, проєкт «Мовний форпост Сумщини», підручники для 5-7 класів НУШ, освітні платформи та мовні курси, вебінари, майстер-класи з неформальної освіти, численні конкурси для учнівської молоді (Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2024a).

У межах партнерства щорічно проводиться всеукраїнський конкурс есе «Доброчесність у навчанні: дотримуватись не можна порушувати» (2023-2025), який залучає учасників із різних регіонів України. У 2025 р. участь у конкурсі взяли 111 здобувачів: із 15 закладів загальної середньої, 8 — професійної, 6 — фахової передвищої, 17 — закладів вищої освіти різних регіонів України з різних регіонів України. Мета конкурсу — сприяти популяризації цінностей культури академічної культури і доброчесності в освітньому середовищі. Конкурс проводиться в таких номінаціях: письмові есе, відеоесе, подкаст, інфографіка. Організатор конкурсу — Центр науково-освітнього партнерства і мережевої взаємодії та кафедра педагогіки СумДПУ (Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2025a).

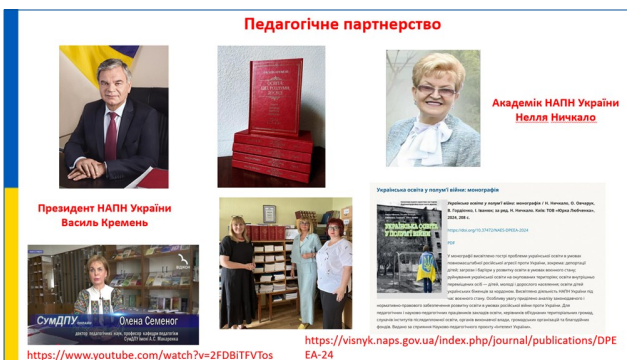
Співпраця Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка та Управління Державної служби якості освіти у Сумській області, що функціонує в прикордонному регіоні в умовах воєнного часу, зміцнює основи педагогічного партнерства

ва. Така взаємодія є важливим кроком для реагування на сучасні освітні виклики.

Зокрема, моніторингове опитування, проведене Державною службою якості освіти у червні 2025 р. серед учителів закладів загальної середньої освіти Шосткинського району Сумської області, підтвердило потребу в розвитку партнерства з українськими та міжнародними організаціями. Це необхідно для залучення додаткових ресурсів, подолання освітніх втрат і створення умов для професійного розвитку педагогів через організацію безкоштовних курсів, підтримки в опануванні дистанційних технологій і роботі з учнями у кризових умовах.

Результати досліджень і опитувань учасників освітнього процесу Сумської області, проведених під час широкомасштабного вторгнення, обговорювалися під час IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний освітній простір — досвід, пошук, результат» 27 серпня 2025 р., яку провели спільно КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Роменської міської ради (Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2025с), а також увійшли до розділу «Прикордонні школи під час війни» монографії «Українська освіта у полум'ї війни», що підготовлена за редакцією академіка Неллі Григорівни Ничкало у співпраці з Інститутом цифровізації освіти НАПН України (Ничкало та ін., 2024, с. 71-79).

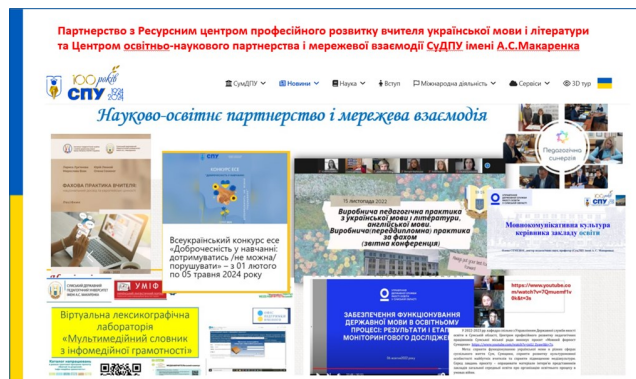
У липні 2025 р. під час партнерської зустрічі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка та Управління Державної служби якості освіти у Сумській області було обговорено актуальність для сучасної школи п'ятикнижжя праць президента НАПН України Василя Кременя «Освіта: ідеї, роздуми, досвід» (Кремень, 2025).

Упродовж 2022-2025 рр. активізована взаємодія із Центром науково-освітнього партнерства і

мережевої взаємодії, Ресурсним центром професійного розвитку вчителів української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Ці підрозділи здійснюють навчально-методичну, дослідно-експериментальну, науково-організаційну, інформаційно-ресурсну підтримку партнерських відносин між Університетом, освітніми закладами та науковими установами на інституційному й національному рівнях.

У рамках партнерства організовано низку онлайн заходів — вебінари, тренінги, майстер класи в межах літніх і зимових шкіл професійного розвитку, які зібрали понад 3 тис. вчителів, викладачів, науковців, здобувачів освіти. Тематика заходів охоплювала проблеми академічної доброчесності, можливості використання штучного інтелекту, підготовку до Національного мультипредметного тесту, викладання української мови і літератури за модельними програмами, упровадження медіаосвітньої складової у закладах загальної освіти, підтримку ментального здоров'я тощо.

Серед спільних заходів — вебінар з проблеми академічної доброчесності дослідника, проведений 25 квітня 2025 р. у межах циклічних академічних студій від стейкхолдерів освітніх програм. Захід, присвячений пам'яті відомого методолога сучасної педагогічної науки Семена Гончаренка (1928–2013), зібрав понад 100 учителів, викладачів та здобувачів освіти. Мета вебінару — популяризація політики академічної доброчесності в наукових дослідженнях, викладацькій діяльності та експертній роботі, а також привернення уваги молодих дослідників, аспірантів і докторантів до сучасних практик утвердження наукової етики в освітньо-науковому просторі України та світу. Спікерами виступили: Мирослава Вовк, доктор педагогічних наук, професор, членкореспондент НАПН України, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти ІПООД

імені Івана Зязюна НАПН України; Олена Семенов, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, керівник Центру науково-освітнього партнерства і мережевої взаємодії СудПУ імені А.С.Макаренка; Оксана Цюняк, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій, заступник декана з наукової роботи педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Ян Капранов, доктор філологічних наук, доктор габілітований (мовознавство), професор Економіко-гуманітарного університету у Варшаві (м. Варшава, Польща); Кирил Котун, кандидат педагогічних наук, голова Ради молодих учених, співкерівник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття».

Основні питання заходу — сучасні тренди в утвердженні академічної доброчесності у науково-освітньому просторі України; академічна доброчесність як фундаментальний принцип в Європейському просторі вищої освіти; проблеми академічного плагіату, самоцитування, публікаційної і видавничої етики, авторське право як інструмент протидії плагіату; значення Кодексу професійної етики для підтримки академічної доброчесності; роль наукового керівника у спрямуванні молодих дослідників на об'єктивне, правдиве дослідження; положення Європейської хартії дослідників та діяльність Офісу доброчесності Європейського Союзу, який координує відповідні офіси з питань доброчесності в країнах ЄС; досвід упровадження політики академічної доброчесності в університетах Польщі і Фінляндії; політики використання штучного інтелекту у викладанні та навчанні з урахуванням міжнародного та українського досвіду, зокрема цінних практик скандинавських і британських університетів тощо. За підсумками заходу запропоновано організацію гостьових занять від стейкхолдерів у ЗВО, внесення змін до локальних положень про академічну доброчесність щодо врегулювання використання штучного інтелекту, розроблення рекомендацій для імплементації зарубіжного досвіду реалізації технологічних рішень в утвердженні академічної доброчесності у науковій і освітній діяльності (Вовк, 2025a).

У контексті інформаційно-ресурсного напрямку співпраці важливим є створення онлайн-платформ професійного розвитку сучасного педагога. Так, відеоконтент заходів та презентаційні матеріали розміщені на [YouTube-каналі](#) Інституту

педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, n.d.), на платформі [Zenodo](#) (Zenodo, 2025), а також на сайті «[Медіавчительського кампусу](#)» університету (Ресурсний центр професійного розвитку вчителя української мови і літератури, n.d.a). Ресурс створений у межах реалізації проекту IREX «Вивчай і розрізняй: інфомедійна грамотність» і спрямований на фахово-методичну, освітньо-консультативну підтримку вчителів на засадах академічної доброчесності та міжрегіональної партнерської взаємодії, зокрема із релокованими школами, університетами з окупованих територій (Ресурсний центр професійного розвитку вчителя української мови і літератури, n.d.b).

Важливим напрямом педагогічного партнерства стало розроблення рекомендацій для впровадження педагогічної інтернатури в Україні. У межах наукового дослідження Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України «Обґрунтування змісту і методики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти» спільно з науковцями Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка укладено посібник «Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності» (Лук'янова, Лянной, Семенов, & Вовк, 2023). У ньому, зокрема, представлено пропозиції до програм педагогічної інтернатури для ме-

неджерів закладів загальної середньої освіти. Крім того, у співпраці з дисертанткою Інституту, вчителькою-методистом Ольгою Ходацькою розроблено методичні рекомендації щодо організації Школи молодого вчителя, форм і методів неформальної освіти вчителів української мови і літератури (Ходацька, 2022).

Основні результати педагогічного партнерства між Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Сумським державним педагогічним університетом імені А.С.Макаренка та Управлінням Державної служби якості освіти у Сумській області було представлено на серпневій конференції НАПН України 2025 р. «Учені НАПН України — українським учителям» за участю представників Міністерства освіти і науки України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій і провідних науковців (Вовк, 2025b).

Висновки. Спільно проведена робота засвідчує: науково-освітнє партнерство та мережева взаємодія актуалізує й увиразнює дослідження, науково-практичні заходи, сприяє обміну практичним досвідом на кількох рівнях: інституційному (кафедри Університету) та національному (співпраця із закладами освіти, інституціями НАН України та НАПН України). Уможливується розвиток таких напрямів взаємодії: системне здійснення моніторингового дослідження щодо перебігу практики, оновлення ресурсного контенту, навчально-методичного забезпечення, ефективної комунікації в дистанційному і змішаному форматах, створення електронних платформ для проходження практики. Досвід педагогічного партнерства підтверджує, що синергія науки й освітньої практики є стратегічним пріоритетом для реагування на виклики воєнного часу. Творча, інтелектуальна, дослідницька та просвітницька взаємодія сприяє професійному розвитку педагогів через неформальну та інформальну освіту, удосконалення вертикальної та впровадження горизонтальної моделі кар'єрного зростання.

Висловлюємо вдячність освітянам за їхню подвижницьку місію та Збройним Силам України за можливість жити, працювати й навчати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бойчук, Ю., Борисов, В., Бережна, С., Борисенко, Н., & Рибалко, Л. (2022). Сковородинівський університет: підготовка вчителя попри війну. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*, 5, 75-93. <https://surli.cc/oqfecz>

Вовк, М. (2025a, 25 квітня). *Академічна доброчесність*

дослідника в сучасному інформаційному просторі: теоретичний і практичний контексти. <https://ipood.com.ua/novini/akademichna-dobrochesnist-doslidnika-v-suchasnomu-informaciyному-prostorі-teoretichniy-i-praktichniy-konteksti/>

Вовк, М. (2025b, 25 серпня). *Серпнева конференція НАПН України 2025: синергія науки та освіти для підтримки вчителів.* <https://ipood.com.ua/novini/serpneva-konferenciya-napn-ukrani-2025-sinerhiya-nauki-ta-osviti-dlya-pidtrimki-vchiteliv/>

Державна служба якості освіти України (2024, 12 квітня). *Мовнокомунікативна культура лідера в освітній галузі.* <https://sqe.gov.ua/movnokomunikativna-kultura-lidera/>

Державна служба якості освіти України (2025, 10 січня). *9 січня 2025 року відбулась тристороння партнерська зустріч «Науково-освітнє партнерство і мережева взаємодія в умовах війни».* [https://sqe.gov.ua/9-sichnya-2025-roku-vidbulas-tristoronnya-pa/](https://sqe.gov.ua/9-sichnya-2025-roku-vidbulas-tristoronnya-partnerska-zustrich-naukovo-osvitne-partnerstvo-i-merezeva-vzayemodiya-v-umovah-viynи)

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. (n.d.). *Головна* [YouTube канал]. YouTube. Дата звернення: 18 вересня 2025 р. <https://www.youtube.com/channel/UCDiFVK0DDEW8CMSwQzDwZjQ>

Кремень, В.Г. (2023). Підготовка вчителя: виклики і відповіді: За результатами наукової доповіді на засіданні Стратегічної сесії керівників закладів вищої освіти, 1 березня 2023 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-6. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5104>

Кремень, В.Г. (2025). *Освіта: ідеї, роздуми, досвід. Статті, доповіді, виступи, інтерв'ю* : зібрання творів у п'яти томах. 1997-2024. Київ: Грамота.

Лук'янова, Л.Б., Вовк, М.П., Соломаха, С.О., & Грищенко, Ю.В. (2023). *Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи* : науково-аналітична доповідь. Чернівці: Букрек. <https://lib.iitta.gov.ua/735301/>

Лук'янова, Л.Б., Лянной, Ю.О., Семенов, О.М., & Вовк, М.П. (2023). *Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності* : посібник. Київ: Талком. <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/13504/1/Fakhova%20prakyka%20vchytelia.pdf>

Міністерство освіти і науки України. (2025, 26 серпня). *Серпнева – 2025. Арена «Педагог»* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=1nMwMInIoWY>

Ничкало, Н., Овчарук, О., Гордієнко, В., & Іванюк, І. (2024). *Українська освіта у полум'ї війни* : монографія. (Н. Ничкало, ред.). Київ: ТОВ «Юрка Любченка», 208 с. <https://doi.org/10.37472/NAES-DPEEA-2024>

Президент України. (2019, 30 вересня). *Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030* (722/2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>

Ресурсний центр професійного розвитку вчителя української мови і літератури. (n.d.a). *МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус.* <https://rctpd.sspu.edu.ua/resursnyi-tsentr/media-vchytelskyi-kampus>

- Ресурсний центр професійного розвитку вчителя української мови і літератури. (n.d.b). *Продукція IREX*. <https://rctpd.sspu.edu.ua/resursnyi-tsentr/media-vchytelskyi-kampus/produksiia-irex>
- Семенов, О. (2025). Науково-освітнє партнерство в умовах воєнних реалій: Час випробувань і здобутків. У О. Семенов, М. Бойченко та ін. (Ред.), *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (м. Суми, 15-16 травня 2025 року)* (с. 26-30). Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С. Макаренка. <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6ce0f6d1-7a06-45df-986a-327a45f51be7/content>
- Семенов, О.М., & Вовк, М.П. (2021). Педагогічне партнерство як пріоритет сучасної педагогічної освіти. Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2), 1-7. <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/212>
- Семенов, О.М., & Вовк, М.П. (2022). Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-14. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214>
- Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. (2024a, 7 серпня). *Участь представників СумДПУ в онлайн-заході «Забезпечення функціонування державної мови в освітньому процесі: результати другого циклу загальнодержавного моніторингу»*. <https://sspu.edu.ua/news/uchast-predstavnikiv-sumdpu-v-onlajn-zakhodzabezpechennya-funktsionuvannya-derzhavnoji-movi-v-osvitnomu-protsesi-rezultati-drugogo-tsiklu-zagalnodержавного моніторингу>
- Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка (2024b, 18 листопада). *Тиждень якості освіти: Гостьова лекція для здобувачів наукового ступеня СумДПУ від керівника Управління Державної служби якості освіти у Сумській області*. <https://sspu.edu.ua/news/tizhden-yakosti-osviti-gostova-lektsiya-dlya-zdobuvachiv-naukovogo-stupenya-sumdpu-vid-kerivnika-upravlinnya-derzhavnoji-sluzhbi-yakosti-osviti-u-sumskij-oblasti>
- Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. (2025a, 19 травня). *Усеукраїнський конкурс есе для здобувачів закладів освіти «Доброчесність у навчанні: дотримуватись не можна порушувати» – 2025*. <https://salo.li/2cBAC7f>
- Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка (2025b, 20 червня). *СумДПУ та Управління Державної служби якості освіти у Сумській області провели курси з підготовки освітніх експертів інституційного аудиту*. <https://sspu.edu.ua/news/sumdpu-ta-upravlinnya-derzhavnoji-sluzhbi-yakosti-osviti-u-sumskij-oblasti-proveli-kursi-z-pidgotovki-osvitnih-ekspertiv-institutsijnogo-auditu>
- Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. (2025c, 28 серпня). *У СумДПУ відбулася IV Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Сучасний освітній простір – досвід, пошук, результат»*. <https://sspu.edu.ua/news/u-sumdpu-vidbulasya-iv-vseukrajinska-naukovo-praktichna-internet-konferentsiya-suchasnij-osvitnij-prostir-dosvid-poshuk-rezultat>
- Топузов, О.М. (2021). *Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія* : монографія. Київ: Інститут педагогіки: Педагогічна думка, 160 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-603-2-2021-160>
- Управління ДСЯО у Сумській області. (2024, 6 травня). *Онлайн-семінар з питань важливості використання державної мови в освітньому процесі* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Knp-gMUZpOI&t=4903s>
- Ходацька, О.М. (2022). *Розвиток професіоналізму вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти* : методичні рекомендації (М.П. Вовк, ред.). Київ: Талком, 132 с. <https://ipood.com.ua/e-library/metodichni-rekomendaci/rozvitok-profesionalizmu-vchiteliv-ukrainsko-movi-i-literaturi-v-umovah-neformalno-osviti/>
- IPOOD hab. (2025). *Педагогічна синергія*. <https://ipoodhab.com/pedagogical-synergy>
- Semenog, O. (2025). *Praktyka zawodowa przyszlych nauczycieli w warunkach wojny. Edukacja Zawodowa I Ustawiczna*, (9), 229–243. <https://doi.org/10.71358/ezu.2192>
- Zenodo (2025). *Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України*. <https://zenodo.org/communities/ipoodnaps/records?q=&l=list&p=1&s=10&sort=newest>

PEDAGOGICAL PARTNERSHIP IN TEACHERS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT: SYNERGY OF SCIENCE AND EDUCATION

Experience of cooperation between the Office of the State Service of Education Quality in Sumy Region, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, and the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Alla Riabukha

Head of the State Education Quality Service Department in Sumy Region of the State Education Quality Service Department in Sumy Region, Sumy, Ukraine

Olena Semenog

DSc in Education, Associate Professor, Head of the Center for Scientific and Educational Partnership and Network Interaction of the Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, Ukraine

Myroslava Vovk

DSc in Education, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Head of the Department of Pedagogical Education Content and Technologies of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The article is devoted to the analysis of the experience of pedagogical partnership between the Office of the State Education Quality Service in Sumy Region, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, and the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. It examines joint educational projects aimed at the professional development of teachers in the context of military challenges. Special emphasis is placed on shaping national identity, civic engagement, and key competences of future educators through the synergy of science and educational practice. The areas of cooperation are highlighted: scientific and methodological, research and innovation, scientific and organizational, educational and outreach, and informational and resource-based. The results of monitoring studies, implementation of pedagogical internships, organization of professional events and contests that contribute to improving education quality are described.*

Keywords: *pedagogical partnership; teachers' professional development; wartime realities; scientific and educational cooperation; quality of education; Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko; Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences (NAES) of Ukraine; Office of the State Service of Education Quality in Sumy Region.*

Дата публікації: 22 вересня 2025 р.